

egyetemi városaink, a művelődés új tűzhelyei körül fog ebben a tekintetben változás bekövetkezni. Ebben a várakozásunkban nem is csalódtunk. Elég, ha rámutatunk arra, hogy egyetemi városaink máris hordoznak szellemi alkatukban új vonásokat. Szeged egyetemi ifjúsága indította meg a falukutató agrár-settlement-mozgalmat. Pécs gyakorlati példát — s legutóbb egyetemén elméleti oktatást is — ad a szociális politika korszerű követelményeiről.

A szociális érzés és cselekvés kialakítása három fokozaton halad keresztül. Erre kell nevelni először az egyént, aztán a kisebb társadalmi közösségeket, pl. egy-egy város társadalmát, végül az államot. Szembeötlő, hogy a valóságban fordított irányú a fejlődés: először bontakozik ki a szociális állam, azután szervezik meg szociális intézményeiket a városok, de még mindig igen messze vagyunk attól, hogy társadalmunk egyéneit is erős közösségi érzés hassa át. Ez érthető is. A szellemi individualizmus és a gazdasági liberalizmus bástyái és falai még elzárják az egyént a társadalomtól.

Esztergár Lajos dr. érdeme, hogy a korszerű fejlődést Pécs város szociálpolitikájának mintaszerű megszervezésével előmozdította. Hatalmas beszámolója más városok vezetőinek figyelmére feltétlenül számot tarthat, de haszonnal forgathatja minden művelt ember, aki szociális kérdésekben rövid elméleti s alapos gyakorlati tájékoztatást óhajt.

A könyv bevezető tanulmánya, a szociálpolitika eredetéről, fejlődéséről, széleskörű történeti, közgazdasági és szociológiai tájékozottságra és meglepően modern szemléleti módra vall. Vajha a magyar közigazgatás minden vezető-embere ily alapos elméleti készültséggel s ily friss, időszzerű elvi fegyverzetben állana hivatalosa őrhelyén!

A további fejezetek célszerű csoportosításban közlik, mit tett Pécs városa az anya- és csecsemővédelem, napközi otthonok felállítása, az óvodás és iskolás gyermekek gondozása, a középiskolás ifjak szociális nevelése, a munkanélküli munkásifjúság, a felnőtt munkanélküliek és a szellemi szükségmunkások foglalkoztatása és egészségügyi gondozása, végül a koldusügy rendezése terén. Az egyes fejezetek gondos mérlegeléssel állapítják meg a segélyezés indokát, mértékét és legcélszerűbb módját. Statisztikai táblázatokkal, grafikonokkal és fényképekkel mutatják be az elért eredményeket. Igen tanulságos a szociális munka példásan kiépített szervezetét ismertető fejezet. Ennek a szervezetnek a pillérei: a központi és kerületi irodák, az adminisztrációra és környezet tanulmányra kiképzett szociális szervezők, a gondos nyilvántartás, mozgékony munkaközvetítés, a vándorszállás, a központi konyha és a háziipari foglalkoztató.

Nincs helyünk arra, hogy az egyes fejezetek sok érdekes részletét ismertessük, de mégis külön említést érdemel a Szociális Szervezők példásan megszervezett tanfolyama, amelyet ötven diplomás fiatal ember hallgatott. Ez a tanfolyam megmutatta, hogy mit kell tennünk diplomás munkanélküli ifjúságunknak a nemzeti munkába való bekapcsolása érdekében úgy, hogy ez az ifjúság a jövő tökéletesebb társadalmának kovásza legyen.

Mérey Ferenc.

Szitnyai Zoltán: Öt testvér. Athenaeum, 1933.

Mély és szelíd érzés története ez a regény: egy tékozló fiú vezekel benne a fiúi szeretet kinem-mondott vallomásaért, mellyel halott anyjának tartozott. Ez a szólam fut végig hol erősödve, hol meg elhalkulva a mesén. A többi úgyszólván csak kísé-

ret hozzá. Szitnyai szabadon engedi ennek a motívumnak a líráját és az öt testvér végzetes összetartozásának laza keretével fogja be. Rámutat a vérségi kapcsolat hatalmas összetartó erejére, mely a család szétszórt tagjait láthatatlan kapcsolatokkal tartja össze. Sokszor misztikus jelenségekkel is elősegíti a végzetszerűséget, a földöntúli összefüggések hangulatát: halottak jelentkeznek az élőknek, különös hajnalokon szólnak hozzájuk, mint az egyik szegény rokonhoz, ehhez az egyénien pompás, rendkívül mély figurához, és figyelmeztetésekkel terelik össze a család tagjait. A család fogalma magasabb eszménnyé lesz, szinte már szimbolummá, mely az egyetlen látható és örök szövetség az emberek közt. Ezzel a fölfokozással varázslatos levegőt kerekít alakjai és meséje köré. Ezt az erős felvidéki hangulat, a maga méla, lágy színeivel, csöndes hangulatával is hangsúlyozza, aláhúzza az egész koncepció feledhetetlen líraiságát és fölerősíti szubjektív színeit: a végzetszerűség költészete ömlik el az öt testvér és a halálon túl is ható anyai szeretet sorsa fölött.

Az anya halála után mégjobban szétkerülnek egymástól a testvérek, a mese fölkerül Pestre. Ezzel egy időre esik a munka. A nagyobb szabású életarányok megbosszulják magukat: a forró szenvedélyes szerelem olajnyomatként hat, a nagyvárosi csirkefogó irodalmi emlék, a nagyváros, a «körengeteg» levegője légüres tér. Itt kiütözik Szitnyai egyik alapvonása, az írói önmérséklet hiánya. Könnyen nekiereszti képzeletét és túlugrat azon a határon, amelyen belül igazi területe van. Melyik az ő igazi területe? A csendes érzések és szelíd hangulatok, általában a líraibb mondani-valók világa. Itt nincs egy mellékfogása sem. Kitűnően ért mindenhez, amiben finom és észrevétlen elhalás, szétoszlás, megsemmisülés van. És

kitűnően érti a halódó úri középosztály világát, érzéseit is. Alakjai javarészt innen valók és amíg innen valók, addig élnek. Például az *Öt testvér* Bory-családjá: a két idősebbik hivatalnok-testvér jóakarátú egyszerűségével, őszinte vallásosságával és egy messihi álommal az elhagyott otthonról, ahol még együtt volt és együtt élt a család, mindkettőjük egyedüli eleme; az idős vénleány, aki filléres gondok, küzködések és anyja iránt érzett szeretetének viszonzatlanságával mint örök sebbel harcolja végig eseménytelen napjait; aztán a legkisebbik testvér, az epileptikus, akiben egy széthulló társadalmi osztály dekadenciája testesül meg; végül az ötödik, a festő, aki az egész elmondja, nagyvárosi ember és művész, de aki odahaza a családban talál bevallatlanul önmagára. Ahol ezek együtt vannak — temetesen, a gyász-misében, amikor a festő is meggyón — Szitnyai írói munkásságának legszebb pontjai közé tartoznak. Turgenyev tudta ezeket a hangulatokat — akár embereken, akár embersorsokban — ilyen alvajáró ösztönrel életre kelteni.

Az *Öt testvér* Szitnyai egyik legszebb és legharmónikusabb munkája, utolsó regényei után: szerencsés hazatalálás.

Th. G.

Zobor Eszter: Ekeronthó Borbála. (Regény Mátyás király korából).

A történelmi regény a közelmúlt esztendőkből valami különleges értéket kapott. Mind több író foglalkozik vele s mind több olvasó keresi. Miért? Vigasztalást, biztatást keres a multban, vagy példaadást, tanúságtételt, esetleg csak menekülést a jelen elől, amelynek gondjait, bajait még képzelte alakokkal kapcsolatban sem akarja a ma regényeiben olvasni? Nem tudjuk, bár úgy lehet, hogy valamennyi oknak s még ezeken kívül is néhánynak, része van abban,